

Dzieje ludności żydowskiej w Jeleniej Górze

30 września 2021 roku Towarzystwo Przyjaciół Jeleniej Góry zorganizowało seminarium naukowe pt. „Dzieje ludności żydowskiej w Jeleniej Górze oraz regionie w XIX i XX wieku”. W przygotowanie spotkania, które odbyło się w Sali Rajców jeleniogórskiego ratusza, włączyły się: Archiwum Państwowe we Wrocławiu Oddział w Jeleniej Górze, Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” oraz Urząd Miasta Jeleniej Góry.

Ivo Łaborewicz wręcza Reginie Chrześcijańskiej medal „Amicus archivi”. Foto: Krzysztof Tęcza

Całe wystąpienie podzielono na dwie sesje. Podczas każdej z nich zaprezentowano po trzy prezentacje.

W pierwszej sesji wystąpiła dr Agata Rybińska z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, która przybliżyła „Kulturę religijną Żydów jeleniogórskich w XIX wieku”. Na podstawie zbadanych dokumentów ustaliła, że początkowo ludność żydowska w naszym mieście nie była zbyt liczna. W roku 1797 mieszkały tu tylko 3 rodziny. Jednak już w latach kolejnych ich ilość ciągle rosła by osiągnąć ilość 450 osób w roku 1880. Później powoli ta ilość zmniejszała się. Jednak wiek XIX zapisał się w historii miasta jako okres złotych lat gminy żydowskiej. Niestety, jak stwierdziła pani doktor, ilość mieszkańców nie przekładała się na jakość ich życia duchowego. W latach późniejszych było mniej ludności żydowskiej ale dzięki obsadzeniu ważnych stanowisk mądrymi ludźmi życie duchowe stało na wysokim poziomie.

Ivo Łaborewicz z jeleniogórskiego oddziału Archiwum Państwowego we Wrocławiu przygotował referat pt. „Żydzi w Jeleniej Górze przed 1945 r. i ich działalność gospodarcza w świetle miejscowych archiwaliów – zarys problematyki”.

Z zachowanych dokumentów wynika, że ludność żydowska przybywająca do naszego miasta początkowo osiedlała się głównie w rejonie dzisiejszej ulicy Szkolnej. Z czasem stawali się właścicielami kamienic w innych rejonach miasta. Podczas tego wykładu została przybliżona działalność gospodarcza poszczególnych rodzin żydowskich i ich osiągnięcia.

Foto: Krzysztof Tęcza

Tamara Włodarczyk z Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce zaprezentowała referat pt. „Udział Żydów w życiu gospodarczym regionu jeleniogórskiego na przykładzie Bolesławca, Kamiennej Góry i Lubania”.

Okazuje się, że przedstawiciele społeczności żydowskiej w wymienionych miastach stworzyli prawdziwe imperia gospodarcze. Przykładem tego stała się rodzina Grünfeldów, która była jednym z największych producentów wyrobów lnianych. Poza siedzibą w Kamiennej Górze posiadała filie w Berlinie i Kolonii.

W drugiej sesji wystąpił dr Łukasz Tekieła z Muzeum Regionalnego w Lubaniu, który przedstawił „Życie i twórczość Ludwiga Danzigers”. Ten wybitny malarz mieszkający w Lubaniu pozostawił po sobie wiele obrazów, niestety sporo z nich zaginęło. Część można obejrzeć w lubańskim muzeum.

Janusz Skowroński z Muzeum Miejskiego Dom Gerharta Hauptmanna zaprezentował przygotowane przez prof. Krzysztofa A. Kuczyńskiego z Uniwersytetu Łódzkiego wystąpienie pt. „Germański ulubieniec żydowskiej krytyki”. W swoim opisie przybliżył relacje jakie miały miejsce pomiędzy noblistą a twórcami żydowskimi.

Marek Szajda z Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” omówił „Życie żydowskie w Jeleniej Górze i regionie w latach 1945-1950”. Okazuje się, że w okresie powojennym w naszym mieście w szczytowym

(1946 r.) momencie przebywało ponad 600 osób pochodzenia żydowskiego. Byli to zarówno Żydzi niemieccy jak i Żydzi przybywający z terenów utraconych przez Polskę na wschodzie.

Spotkaniu towarzyszyła wystawa planszowa. Dzięki temu słuchacze mogli poszerzyć swoją wiedzę z omawianego tematu. Poszczególne plansze ukazywały: Ludność żydowską w mieście i regionie po 1812 r.; Gmina wyznaniowa w XIX w.; Społeczność żydowska w mieście i regionie przed II wojną światową, Udział Żydów w rozwoju Jeleniej Góry do 1933 r.; Ludność żydowska w okresie II wojny światowej; Cmentarze żydowskie w Jeleniej Górze; Synagoga; Komitet Żydowski w Jeleniej Górze; Ludność żydowska w Jeleniej Górze po 1945 r.

W trakcie spotkania Ivo Łaborewicz wręczył przyznawany z okazji Dnia Archiwisty medal pamiątkowy „Amicus archivi”. W tym roku Archiwum Państwowe we Wrocławiu oraz pracownicy Oddziału Archiwum w Jeleniej Górze podziękowali w ten sposób za wieloletnią współpracę Reginie Chrześcijańskiej prowadzącej Firmę Wydawniczo-Poligraficzną „AdRem”.

Krzysztof Tęcza